

Stowarzyszenie Wielkie Jeziora Mazurskie 2020 jako podmiot opracowujący projekt aktualizacji dokumentu *Wielkie Jeziora Mazurskie 2030 – Strategia rozwoju obszaru funkcjonalnego* poniżej przedstawia uzasadnienie zawierające uwarunkowania, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 3.10.2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z zm.):

1) charakter działań przewidzianych w dokumencie, w szczególności:

a) stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć:

Strategia WJM ma na celu wspieranie działań samorządów lokalnych skupionych wokół idei rozwoju i promocji Krainy Wielkich Jezior Mazurskich w rozwiązywaniu ponadlokalnych problemów oraz budowaniu potencjału społeczno-gospodarczego, czego efektem ma być osiągnięcie celu głównego, tzn. *Wzrostu konkurencyjności obszaru Wielkich Jezior Mazurskich w zakresie atrakcyjności turystycznej, warunków dla prowadzenia biznesu oraz wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i warunków życia.* Aktualizacja ww. strategii stanowi nieznaczne dostosowanie do zmieniającej się sytuacji społecznej i gospodarczej regionu, warunków nowych regulacji planistycznych na poziomie krajowym oraz nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej. Cel główny będzie realizowany za pomocą celów strategicznych i przypisanych im działań. Projekt aktualizowanej Strategii WJM obejmuje zagadnienia ogólne, jak wizja obszaru funkcjonalnego WJM, diagnoza potencjału społecznego, przyrodniczego i gospodarczego oraz analiza SWOT, na podstawie których sformułowano cztery cele strategiczne. Dla każdego celu strategicznego wskazano priorytety i kierunki działań, budując w ten sposób ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć kluczowych. Strategia WJM formułuje trzy cele strategiczne (cele nr 1,3,4), których realizacja będzie związana z działaniami o charakterze infrastrukturalnym. Jeden cel strategiczny (cel nr 2) będzie realizował głównie działania o charakterze nieinfrastrukturalnym, których skutkiem będzie podniesienie poziomu edukacji, integracja społeczna, wzrost świadczonych na jego terenie usług publicznych. Ponieważ rzeczywisty wpływ inwestycji na środowisko będzie wynikał z jej lokalizacji, skali i zakresu prac budowlanych, a więc parametrów których w Strategii w większości przypadków nie określa się ze względu na stopień ogólności tego dokumentu, przesądzenie o wystąpieniu danego oddziaływania, nie są dla przyjętego poziomu szczegółowości dokumentu możliwe do oceny. Projektowana Strategia WJM nie sankcjonuje realizacji jakiegokolwiek przedsięwzięcia znacząco oddziałującego na środowisko bez przeprowadzenia właściwego postępowania administracyjnego, w tym w szczególności postępowania w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Określone w aktualizowanym dokumencie ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć kluczowych, pozostają bez modyfikacji przyjętej logiki działań i stanowią w znacznej większości ich kontynuację (także w obszarze infrastruktury technicznej). W związku z tym ocena oddziaływania zawarta w *Prognozie oddziaływania na środowisko projektu Strategii Wielkie Jeziora Mazurskie 2020*, którą przeprowadzono na podstawie poprzednich zapisów strategii pozostaje wciąż aktualna.

b) powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach:

Najważniejszym, z punktu widzenia realizacji Strategii WJM dokumentem strategicznym wyższego rzędu, jest Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030. Dokument ten stanowi podstawę prac nad Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2021-2027 oraz innymi dokumentami wdrożeniowymi na poziomie regionalnym. Konsekwentnie spójność obu strategii widoczna jest na podstawie analizy zapisów celów operacyjnych Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego

Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) operuje trzema celami strategicznymi, w które wpisują się cele Strategii OF WJM:

1. Cel strategiczny I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną – odpowiada zwłaszcza celom dedykowanym rozwojowi kompetencji ludzkich i wzrostowi konkurencyjności gospodarczej. Cel określony w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju skorelowany jest zwłaszcza z celem 2 i 4 Strategii OF WJM.
2. Cel strategiczny II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony – jest celem horyzontalnym, odpowiadającym wszystkim celom strategicznym wyznaczonym dla OF WJM.
3. Cel strategiczny III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu – podobnie jak cel strategiczny II odpowiada założeniom wszystkim celom Strategii WJM.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 zakłada trzy cele szczegółowe polityki regionalnej rządu. Przyjęte w Strategii WJM cele strategiczne wpisują się w każdy z celów KSRR:

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym – jest to cel horyzontalny ukierunkowany na kompleksowe działania w różnych obszarach, służących niwelowaniu nierówności terytorialnych (dedykowane m.in. OSI). Przewidziane dla tego celu kierunki działań odpowiadają wszystkim celom strategicznym zawartym w Strategii OF WJM.

Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych – odpowiada w szczególności dwóm celom WJM (drugiemu i czwartemu). Cel 2 KSRR przewiduje działania służące m.in. rozwojowi kapitału ludzkiego i społecznego, wsparcia przedsiębiorczości oraz rozwoju regionalnych inteligentnych specjalizacji.

Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie – ze względu na szczególną uwagę poświęconą usługom publicznym, cel 3 KSRR jest silnie skorelowany z celem 2 Strategii WJM.

Przeprowadzona ocena Strategii pozwala na stwierdzenie, że dokument spełnia większość celów dokumentów wyższego szczebla, uwzględniając w dużym stopniu zasadę zrównoważonego rozwoju. Cele wskazane w dokumencie wynikają z obowiązujących dokumentów planistycznych na szczeblu powiatowym i gminnym.

c) przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska:

Projekt aktualizowanego dokumentu posiada w swojej treści analizę stanu środowiska przyrodniczego obszaru funkcjonalnego WJM. Ponieważ w Strategii odnotowuje się i podkreśla wyjątkowość walorów przyrodniczych i krajobrazowych opisywanego obszaru, lista proponowanych celów i priorytetów, oprócz służących bezpośrednio rozwojowi gospodarczemu i społecznemu, obejmuje także te, których celem (jeśli nie bezpośrednim, to strategicznym) jest ochrona tych walorów. Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze w Strategii traktowane jest jako podstawa rozwoju obszaru funkcjonalnego, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju pozwalającego zachować balans między potrzebami rozwojowymi a ochroną przyrody. Ograniczanie antropopresji, w szczególności turystycznej, sanacja jezior, zwiększanie udziału energii wytwarzanej z OZE, modernizacja energetyczna budynków, inwestowanie w energooszczędne oświetlenie czy rozwój elektromobilności są działaniami zgodnymi ze wspólnotowym prawodawstwem w dziedzinie ochrony środowiska.

d) powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska;

Dokument odnosi się do problematyki ochrony środowiska, zapobieganiu emisji substancji do środowiska oraz ograniczenia zużycia surowców, racjonalnemu korzystaniu, jak i planowaniu zużycia. Analiza stanu istniejącego terenów w granicach WJM, dokumentów o charakterze strategicznym oraz obowiązujących przepisów prawnych pozwoliły sporządzić listę problemów ochrony środowiska, istotnych z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu. Zaliczono do nich:

- zagrożenie dla różnorodności biologicznej związane z działalnością inwestycyjną,
- zagrożenie dla lokalnego krajobrazu związane z działalnością inwestycyjną,

- zagrożenie dla wód powierzchniowych, zwłaszcza dla ekosystemów jeziorowych, związane z rosnącą presją człowieka,
- zagrożenie dla zdrowia ludzkiego wynikające z rozbudowy sieci dróg i rosnącego natężenia ruchu pojazdów, powodujących wzrost poziomu hałasu i zanieczyszczenia powietrza.

2) rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko, w szczególności:

a) prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań:

Nasilona ingerencja w środowisku będzie miała miejsce w fazie realizacyjnej przedsięwzięć, wynikających ze strategii, zwłaszcza na obszarach dotychczas niezagospodarowanych oraz na obszarach cennych przyrodniczo/krajobrazowo. Należy podkreślić, że oddziaływania w tej fazie mają charakter okresowy, przemijający i najczęściej lokalny. Oddziaływania typowe dla robót budowlanych, jak hałas, zapylenie, emisja spalin, zajęcie terenu pod składowanie materiałów lub urobku z wykopów, ustają wraz z zakończeniem prac. W fazie użytkowania oddziaływania negatywne będą związane głównie z przedsięwzięciami realizowanymi na terenach chronionej przyrody i krajobrazu, ponieważ skutki ingerencji budowlanej na obszarach zurbanizowanych są znacznie mniej odczuwalne. Nowe inwestycje realizowane na obszarach chronionej przyrody powinny podlegać przed realizacją szczegółowej analizie i ocenie wpływu na przedmioty ochrony - gatunki zwierząt, roślin i grzybów oraz ich siedliska. Wśród elementów środowiska narażonych na największe oddziaływanie wyróżniają się te, które jednocześnie stanowią o atrakcyjności turystycznej obszaru WJM. Jest to wskazanie do podejmowania dodatkowych działań mających na celu eliminowanie lub minimalizowanie negatywnych oddziaływań.

b) prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych:

Oddziaływania na środowisko w wyniku realizacji zapisów Strategii, będą posiadały zasięg lokalny, ewentualnie regionalny w obrębie OF WJM i związany jedynie z realizacją zadania. Planowane do sfinansowania projekty inwestycyjne nie powinny oddziaływać na kraje sąsiednie. Kumulacja oddziaływań może być oceniana w oparciu o zidentyfikowanie istniejących oraz planowane źródła emisji. Kluczowym zagadnieniem jest więc analiza zamierzeń inwestycyjnych w ujęciu lokalizacyjnym, co w przedmiotowym przypadku jest utrudnione ze względu na:

1. wynikającą z założeń Strategii WJM możliwość realizacji szeregu działań o charakterze inwestycyjnym - zakres analizy jest bardzo szeroki,
2. bardzo ogólny poziom szczegółowości planowanych działań - w Strategii wymienia się zarówno inwestycje o charakterze punktowym (dla których można wskazać przybliżoną lokalizację), jak i obszarowe lub liniowe, dla których wskazania lokalizacyjne pojawią się na etapie projektowania. Skala i zasięg wynikających z kumulacji oddziaływań powinny w każdym przypadku podlegać analizie i ocenie w ramach odpowiednich procedur indywidualnych, ale również na etapie strategicznego planowania sposobu zagospodarowania terenów, co jest dokonywane w miejscowych planach zagospodarowania.

c) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska;

Ocena działań zaplanowanych do wsparcia w ramach strategii nie wskazuje na obecnym etapie na możliwość występowania ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska.

3) cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko, w szczególności:

a) obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu,

b) formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

Obszar Wielkie Jeziora Mazurskie charakteryzuje się specyficznymi uwarunkowaniami przyrodniczymi, na które składają się bardzo wysoka jeziorność i wysoka lesistość, co wiąże się ze znacznymi, bo

przekraczającymi 50% powierzchni, obszarami objętymi krajowymi formami ochrony przyrody. Obszar WJM objęty jest różnymi formami ochrony – obszary chronionego krajobrazu (które zajmują największą powierzchnię), rezerваты przyrody, rezerваты rzeczne, rezerваты objęte konwencją Ramsar, Mazurski Park Krajobrazowy. Część obszaru objęta jest także siecią Natura 2000 – w największym stopniu w gminie Ruciane-Nida i Kruklanki. W gminach miejskich WJM udział obszarów chronionych jest nieznaczny. Wykonanie działań wynikających z realizacji strategii nie spowoduje istotnych zmian w środowisku, jak również nie wpłynie negatywnie na istniejące obszary chronione i walory krajobrazowe i przyrodnicze, dla ochrony których zostały one utworzone. Największym problemem dotyczącym stanu środowiska, z jakim zmagają się obszar WJM jest postępująca eutrofizacja jezior. Wysokie walory środowiska przyrodniczego poddawane są silnej antropopresji ruchu turystycznego, co wymaga ciągłej inwestycji w infrastrukturę techniczną (systemy sanitacji, skanalizowanie ruchu turystycznego).

Przewodniczący Zarządu
Piotr Jakubowski

Wiceprzewodniczący Zarządu
Zbigniew Włodkowski